

Genesis 1, 1 – 2,4

Dienst Pieltsjerke

15 januari 2017

Nachtmiel

ds. Tienieke van Lindenhuisen

1

1 In het begin schiep God de hemel en de aarde. 2 De aarde was nog woest en doods, en duisternis lag over de oervloed, maar Gods geest zweefde over het water.

4 God zag dat het licht goed was, en hij scheidde het licht van de duisternis;

Psalm 8

81 Voor de koorleider. Op de wijs van De Gatitische.
Een psalm van David.

2 HEER, onze Heer,
hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

U die aan de hemel uw luister toont –

3 met de stemmen van kinderen en zuigelingen
bouwt u een macht op tegen uw vijanden
om hun wraak en verzet te breken.

4 Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren door u daar bevestigd,
5 wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt,
het mensenkind dat u naar hem omziet?

6 U hebt hem bijna een god gemaakt,
hem gekroond met glans en glorie,

7 hem toevertrouwd het werk van uw handen
en alles aan zijn voeten gelegd:

8 schapen, geiten, al het vee,
en ook de dieren van het veld,

9 de vogels aan de hemel, de vissen in de zee
en alles wat trekt over de wegen der zeeën.

10 HEER, onze Heer,
hoe machtig is uw naam
op heel de aarde.

Abel Herzberg
Want alles is fragment
(Uit: Drie rode rozen)

Eén troost blijft:

Er is in ieder woord een woord,
dat tot het onuitspreekbare behoort;
Er is in ieder deel een deel
van het ondeelbare geheel,
gelijk in elke kus, hoe kort,
het hele leven meegegeven wordt.

PREEK

Het is alweer half januari 2017. Op de een of andere manier gaat alles door en toch ook weer niet. Misschien herkennen jullie dat gevoel. We zijn weer 'gewoon' aan het werk, weer 'gewoon' in de kerk, en we spreken en zingen weer 'gewoon' over God. Zoals vanouds maar toch anders.

Ik ben ook behoorlijk afgeweken van de gewone lezing. Want de bruiloft in Kana paste niet vandaag. Ook een mooi verhaal maar het paste gewoonweg niet. Het wilde niet. Op de een of andere manier moest vandaag Genesis gelezen worden. Net als in de joodse traditie maar weer beginnen bij het begin.

God die de hemel en de aarde schiep. En alles wat daarop was. Die zag dat het goed was en daarna even rust nam. Dát past vandaag denk ik, vooral die rust. Want de tijd dendert maar door en heeft nauwelijks ontzag voor het moment waarin we leven. Voor wat er gebeurt in onze levens. Als je niet oppast wordt je opgeslurpt 'in een soort niets', met onbevredigende onrust als gevolg. Het is mooi dat de bijbel – als het over tijd gaat – altijd kwalitatieve tijd bedoelt. Tijd die betekenis heeft, die telt en waarop er iets gebeurt dat er werkelijk toe doet. En dat, als er iets gebeurt in ons leven, dat je daar ook mee aan de slag moet, dat je er naar toe moet in plaats van er van af. (Dat zou gewoon moeten zijn).

Ik heb laatst een boekje gekocht van een collega, ds. Ad van Nieuwpoort. Ik zat in de auto en hoorde hem voorbijkomen op radio 1. En iemand vroeg hem iets over God en toen zei hij: Ik heb het liever niet over God. Want daar kunnen we zo weinig over zeggen. Ik vind dat inmiddels een mooi antwoord, ook voor een dominee. Ik zeg het tegenwoordig ook wel eens. Hoe meer je wilt zeggen over God, hoe stiller

je wordt. Zijn boekje heet trouwens *Uit de tijd*, aardig boekje en het gaat over dit soort dingen.

Want wie is God vandaag. God is de geest boven de wateren zoals we net lazen. De God van de schepping, van 's avonds naar de sterrenhemel staren, de God van wandelen aan het strand of in de weilanden. Maar er is ook de God die door mensen werkt. En de God die bevrijdt. De God in Jezus. Maar altijd met het besef dat God verhuld is en verborgen. Die ons leert dat je moet vertrouwen op wat je niet ten volle kent.

De God van de traditie ook. De God van dichters als die van psalm 8. Psalm 8 die de grootsheid van de schepping bezingt en die spreekt over Gods verborgen grootheid achter alles wat ons bekend is. Die hoog in de hemel begint en eindigt in de diepte van de zee. Die het leven bezingt als een leven vol mogelijkheden ook. Mogelijkheden die je als mens moet benutten, als kerk zeker ook.

Ik ben deze week ook begonnen in een ander boek. Een joods boek van Abraham Joshua Heschel. God zoekt de mens. Een boek dat gaat over dat het je taak is om de vragen terug te vinden waar je godsdienst een antwoord op is. De vragen terug vinden waar godsdienst een antwoord op is. Ik denk dat dat de kern is van kerk en geloof. Dat we niet de wereld de schuld moeten geven als de kerken leeglopen maar de kerk zelf. Dat zou eerlijker zijn. Misschien zijn het echt nog te vaak teveel regels, teveel leer, teveel gewoonte, teveel antwoorden, teveel onbuigzaamheid. Nog teveel 'niemand praat over God'.

Heschel vergelijkt het met dode gedachtes en levende gedachtes. Een dode gedachte kun je vergelijken met een steen die je in de grond plant. Er zal niets uit groeien. Een levende gedachte is als een zaadje dat kan gaan groeien. Een antwoord zonder vraag is levenloos, zielloos en het zal niet uitgroeien tot een stukje schepping. Aldus Heschel. Ik weet dat hij gelijk heeft. En ja, dan denk ik, in dat enorme verdriet, ook aan de afscheidsdienst van Wypke. Een kerk vol niet-gelovigen en een paar gelovigen die elkaar ontmoeten in God. Allemaal onderdeel van datzelfde grote geheel. Die verbonden zijn in God en ontdekken dat de bijbel woorden heeft om te zeggen. Woorden waarmee we voorzichtig

verder kunnen.

Ook als je niet in God gelooft heb je ooit wel eens iets over God gehoord. Over dat oeroude joodse verhaal, de bijbel, waar God op beslissende momenten wordt voorgesteld als een vriend die met mensen begaan is en die er bij is. Met kracht, met engelen, met ontferming, met eeuwigheid. Het verhaal over een God die spreekt over in den beginne... Over hoe alles geworden is wat het geworden is, over waar wij vandaan komen en waar wij naar toe gaan. En natuurlijk over wat wij hier horen te doen op aarde.

Ik zal nooit de woorden vergeten die mijn oude lieve predikant uit Kampen sprak na de begrafenis van zijn vrouw. Hij sprak zelf een dankgebed uit na de lunch en bedankte iedereen en bovenal God. En hij zei: 'Wat een kansen God'. Ik heb er lang over gedaan om hem daarin te kunnen begrijpen. Maar sinds vorige week begrijp ik het wéér een beetje beter. Wat een kansen God.

We lazen ook dat stukje uit het gedicht van Abel Herzberg. Woorden die laten zien dat we allemaal onderdeel zijn van dat grote geheel, dat we mensen zijn die allemaal antwoord zoeken op de uiterste vragen van de mens. Gelovig of niet gelovig. Abel Herzberg heeft de oorlog overleefd, miljoenen anderen niet. Daar schreef hij over. Ga echt iets van hem lezen. Hij begreep dat er maar weinig nodig was om keurige huisvaders te veranderen in overtuigde beulen. En dat houdt hij de mens ook voor. Er is een beroemd geworden verhaal over hem dat hij op een dag een lezing gaf. 'Mijnheer Herzberg,' vraagt een vrouw, 'wat moeten we doen om te voorkomen dat onze kinderen weer slachtoffers worden?' Het antwoord luidde: 'Dat is het probleem niet mevrouw. Het probleem is hoe wij kunnen voorkomen dat onze kinderen beulen worden.'

Hij benoemt in het gedicht dat we net lazen dat wij bestaan uit stukjes. Uit deeltjes, uit fragmenten. En toch, zegt hij, ben je altijd onderdeel van het grote geheel. Geen moment is zonder eeuwigheid. En alles is met alles verbonden.

Wij zijn allemaal fragmenten van iets veel groters. Van die mooie aarde, van de hoogste sterren tot de diepte van de

zee. En dat is een onbegrijpelijke troost. Zo is het misschien ook wel met God. Het is alles in alles. En vertrouwen op wat we niet kennen. Geloven noemen we dat.

Soms denk ik ook dat we net als in de joodse traditie ons niet al teveel over God hoeven te bekommeren. God bekommert zich wel om ons, en zal zichzelf wel kenbaar maken. God als onbegrijpelijke troost, die ook de troost van Abel Herzberg geweest moet zijn. Ergens geborgen zijn in wat verder reikt. Laten we die geborgenheid meenemen in het Avondmaal dat we straks mogen vieren. Als geborgen in wat verder reikt. Amen.

Met dank aan Juut Meijer voor het idee.